

Van harte welkom, bij een bijzonder concert van het VU-Kamerskoor en Kamerskoor Venus. Het resultaat van een samenwerking die al was beklonken voor de pandemie. Na een paar maanden stevig repeteren met onze dirigent Krista Audere staan we dan eindelijk met alle 70 zangers op het podium.

In dit concert brengen wij u een bemoedigende boodschap van troost, hoop en liefde. Zonder twijfel is *Ein Deutsches Requiem* van Johannes Brahms de hoogmis van de romantiek. Liefde, dood en de natuur spelen een hoofdrol in alle zeven delen van het stuk.

Brahms werkte tussen zijn 30^e en 40^e met tussenpozen aan zijn requiem, tot aan de première in 1869 in het Gewandhaus in Leipzig. Het was een roerige periode. Oostenrijk en Pruisen voerden oorlog om de macht in de Noordelijke Duitse staten.

Maar ook persoonlijk kreeg Johannes grote verliezen te verwerken. Zijn vriend en mentor Robert Schumann deed een zelfmoordpoging, werd opgenomen in een kliniek en stierf in 1856. Ook zijn moeder kwam te overlijden in 1865, wat hem zeer aangreep.

Brahms zocht troostende woorden in zijn Lutherse bijbel en bracht ze samen in zijn Deutsches Requiem. Hij trad daarmee in de voetsporen van Schütz en Bach. Geen Latijnse dodenmis, maar een toegankelijke en poëtische reeks bijbelteksten.

De zeven delen zijn symmetrisch opgebouwd met in het midden een ode aan het hemelse paradijs. Deel III en V spiegelen elkaar, net als deel II en VI. Hier wisselen vreugde en pijn, wanhoop en moed elkaar af. In het laatste deel brengt de dood vooral rust en verlossing. Een bron van troost voor degenen die treuren. En een verwijzing naar het begin. *‘Selig sind, die da Leid tragen, denn sie sollen getröstet werden’*.

We wensen u een prachtig concert,

VU-Kamerskoor en Kamerskoor Venus

Ook zin om te zingen?

Kamerskoor Venus en VU-Kamerskoor zoeken altijd goede amateurzangers. Op onze websites vind je de openstaande vacatures of stuur een e-mail. kamerskoorvenus.nl - kamerskoorvenus@gmail.com vukk.nl - info@vukk.nl

FELIX MENDELSSOHN - LIEDER OHNE WORTE OP. 62

Deel 1. Andante in G gr.t.
Deel 5. Andante con moto in a kl.t. “Venetianisches Gondellied”

RICHARD STRAUSS - VIER LIEDER OP. 27 MORGEN!

Und morgen wird die Sonne wieder scheinen und auf dem Wege, den ich gehen werde, wird uns, die Glücklichen, sie wieder einen inmitten dieser sonnenatmenden Erde... Und zu dem Strand, dem weiten, wogenblauen, werden wir still und langsam niedersteigen, stumm werden wir uns in die Augen schauen, und auf uns sinkt des Glückes stummes Schweigen...	En morgen zal de zon weer schijnen en op de weg, die ik nemen zal, zal zij ons, de gelukkigen, opnieuw verenigen temidden van deze zon-ademende aarde... En naar de kust, breed met blauwe golven, zullen we stil en langzaam afdalen woordeloos zullen we elkaar in de ogen kijken en het stille zwijgen van geluk zal op ons neerdalen...
(Tekst: John Henry Mackay)	

JOHANNES BRAHMS - EIN DEUTSCHES REQUIEM I. ZIEMLICH LANGSAM UND MIT AUSDRUCK (KOOR)

Selig sind, die da Leid tragen, denn sie sollen getröstet werden. Die mit Tränen säen, werden mit Freuden ernten. Sie gehen hin und weinen und tragen edlen Samen und kommen mit Freuden und bringen ihre Garben.	Zalig, zij die treuren want zij zullen vertroost worden. Wie met tranen zaaien, zullen met vreugde oogsten. Zij gaan heen en wenen, en dragen edel zaad en komen met vreugde en brengen hun schoven.
--	--

II. LANGSAM, MARSCHMÄSSIG (KOOR)

Denn alles Fleisch, es ist wie Gras und alle Herrlichkeit des Menschen wie des Grases Blumen. Das Gras ist verdorret und die Blume abgefallen. So seid nun geduldig, lieben Brüder, bis auf die Zukunft des Herrn. Siehe, ein Ackermann wartet auf die köstliche Frucht der Erde und ist geduldig darüber, bis er empfahe den Morgenregen und Abendregen. Aber des Herrn Wort bleibt in Ewigkeit.	Want alle vlees is als gras, en alle heerlijkheid des mensen is als bloemen van het gras. Het gras is verdort, en zijn bloem is afgefallen; Weest dus geduldig, broeders, tot de toekomst des Heren. Ziet, de landman wacht de kostelijke vrucht van het land, geduldig af, totdat het de vroege en late regen zal hebben ontvangen Maar het Woord des Heren blijft tot in eeuwigheid.
---	--

EIN DEUTSCHES REQUIEM

KRISTA AUDERE DIRIGENT
JEANNETTE VAN SCHAIK SOPRAAN
MARTIJN CORNET BARITON
SCHOLTES & JANSSENS PIANODUO



Sopranen	Alten	Tenoren	Bassen
Florianne Bauer	Chantal Bekker	Jelle van Aanholt	Camiel Aalberts
Pia van Bergen	Jetske Drijver	Hilair Balsters	Bastiaan van Bloppoel
Liza Berry	Liesbeth van	Daan Doleman	Marko Bonarius
Mirjam Doff	Eijndhoven	Stefan Epskamp	Patrick Bossuyt
Edith van Eindhoven	Monique Fikse	Gerben Groeneveld	Michel Couzijn
Maike Flick	Marijke van den Heuvel	Guus van de Hoef	Benjamin van Dijk
Yvonne Holthaus	Monique Janssens	Jasper Hupkes	Gert-Jan Geerse
Els van de Kam	Rianne de Heide	Marinus Jongeneel	Bastiaan de Haan
Carolien Krikhaar	Gudrun Lehmann	Janusz Meylahn	Willem Hoekstra
Ellen Langemeijer	Eva Magre	Olivier Rutgers	André Jansen
Franziska Linn	Agnes van de Meent	Kees de Schepper	Quinten Krijger
Marijke Lombaers	Theresa Nötzel	Ard Verkerke	Rob Krijgsman
Lieve Maier	Milou de Rooij	Bram Verkerke	Eggo Müller
Saskia de Man	Dorien Salet	David van Zijl	Ricus Smid
Marleen Schuijjer	Eveline van Schie		Martijn Smit
Maria Zwicker	Barbara Titus		Stephan Vries
			Roel Zinkstok

Programma:
Felix Mendelssohn
Lieder ohne Worte, op. 62 (dl 1 & 5)
Lestari Scholtes en Gwylim Janssens (piano)

Richard Strauss
Morgen! (op. 27 no 4)
Jeannette van Schaik (sopraan), Lestari Scholtes (piano)

Johannes Brahms
Ein Deutsches Requiem
Jeannette van Schaik (sopraan), Martijn Cornet (bariton)
Lestari Scholtes en Gwylim Janssens (piano)

V. LANGSAM (KOOR EN SOPRAAN)

Ihr habt nun Traurigkeit; aber ich will euch wieder sehen, und euer Herz soll sich freuen, und eure Freude soll niemand von euch nehmen.	Gij bent dan nu wel bedroefd, maar ik zal u terugzien, en uw hart zal zich verheugen en uw vreugde zal niemand u ontnemen.
Ich will euch trösten, wie einen seine Mutter tröstet.	Ik zal u troosten, zoals een moeder je troost.

Sehet mich an: Ich habe eine kleine Zeit Mühe und Arbeit gehabt und habe großen Trost funden.	Kijk naar mij: Ik heb een korte tijd moeite en gezwogen gehad en ik heb veel troost gevonden.
--	--

VI. ANDANTE (KOOR EN BARITON)

Denn wir haben hie keine bleibende Statt, sondern die zukünftige suchen wir.	Want wij hebben hier geen blijvende plek, maar wij zoeken de toekomstige.
Siehe, ich sage euch ein Geheimnis: Wir werden nicht alle entschlafen, wir werden aber alle verwandelt werden; und dasselbige plötzlich, in einem Augenblick, zu der Zeit der letzten Posaune. Denn es wird die Posaune schallen, und die Toten werden auferstehen unverweslich, und wir werden verwandelt werden. Dann wird erfüllet werden das Wort, das geschrieben steht: Der Tod ist verschlungen in den Sieg. Tod, wo ist dein Stachel? Hölle, wo ist dein Sieg?	Zie, ik vertel u een geheim: wij zullen niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden; en wel plotseling, in een oogwenk, tijdens de laatste bazuin. Want de bazuin zal klinken, en de doden zullen opstaan, onvergankelijk, en wij zullen veranderd worden. Dan zal het woord vervuld worden dat geschreven staat: “De dood is verzwolgen tot overwinning. Dood, waar is uw prikkel? Graf, waar is uw overwinning?”

Herr, du bist würdig zu nehmen Preis und Ehre und Kraft, denn du hast alle Dinge geschaffen, und durch deinen Willen haben sie das Wesen und sind geschaffen.	Heer, U bent waardig te ontvangen lof en eer en kracht, want U hebt alle dingen geschapen en door Uw wil bestaan zij en zijn zij geschapen.
--	--

VII. FEIERLICH (KOOR)

Selig sind die Toten, die in dem Herrn sterben von nun an. Ja der Geist spricht, daß sie ruhen von ihrer Arbeit, denn ihre Werke folgen ihnen nach.	Zalig zijn de doden, die in de Heer sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest dat zij rusten van hun moeiten, want hun werken volgen hen na.
---	---

Die Erlöseten des Herrn werden wiederkommen, und gen Zion kommen mit Jauchen; ewige Freude wird über ihrem Haupte sein; Freude und Wonne werden sie ergreifen und Schmerz und Seufzen wird weg müssen.	De vrijgekochten des Heren zullen terugkeren en naar Sion komen met gejuich; eeuwige blijdschap zal op hun hoofd zijn; vreugde en blijdschap zullen zij verkrijgen, en smart en zuchten zullen verdwijnen.
--	--

III. ANDANTE MODERATO (KOOR EN BARITON)

Herr, lehre doch mich, daß ein Ende mit mir haben muß, und mein Leben ein Ziel hat, und ich davon muß. Siehe, meine Tage sind einer Hand breit vor dir, und mein Leben ist wie nichts vor dir. Ach, wie gar nichts sind alle Menschen, die doch so sicher leben.	Heer, leer mij toch, dat ik eindig ben, en mijn leven beperkt is, en ik vergankelijk ben. Zie, mijn dagen zijn als een hand breed bij U, en mijn leven is als niets voor U. Hoe geheel niets zijn alle mensen die toch zo zeker leven!
Sie gehen daher wie ein Schemen und machen ihnen viel vergeliche Unruhe; sie sammeln und wissen nicht, wer es kriegen wird. Nun, Herr, wes soll ich mich Trösten? Ich hoffe auf dich.	Zij lopen rond als een schim en maken veel onnut misbaar; zij vergaren zonder te weten wie het krijgen zal. Nu, Heer, waarmee zal ik mij troosten? Ik hoop op U.
Der Gerechten Seelen sind in Gottes Hand, und keine Qual rührt sie an.	De zielen van de rechtvaardigen zijn in Gods hand, en geen leed zal hen treffen.

IV. MÄSSIG BEWEGT (KOOR)

Wie lieblich sind deine Wohnungen, Herr Zebaoth! Meine Seele verlangt und sehnet sich nach den Vorhöfen des Herrn; mein Leib und Seele freuen sich in dem lebendigen Gott. Wohl denen, die in deinem Hause wohnen, die loben dich immerdar.	Hoe liefelijk zijn Uw woningen, Heer der heerscharen! Mijn ziel verlangt en hunkert naar de voorhoven van de Heer; mijn lichaam en ziel verheugen zich in de levende God. Gelukkig degenen, die in uw huis wonen, zij prijzen u altijd.
---	---

JEANNETTE VAN SCHAIK

De Nederlandse sopraan Jeannette van Schaik wordt geroemd om haar warme lyrische stem, haar muzikaliteit en haar vermogen om zich te identificeren met een rol, zowel vocaal als op het podium. Ze behaalde haar zangdiploma cum laude in Amsterdam en is recent afgestudeerd aan de prestigieuze Dutch National Opera Academy.

Haar debuut op het operapodium als Donna Anna in Mozarts *Don Giovanni* werd lovend ontvangen. Andere rollen waren o.a. Contessa in *Le Nozze di Figaro* van Mozart, Dido in Purcells *Dido and Aeneas* en Click in de Nederlandse première van Hanna Kulenty's moderne opera *The Mother of Black Winged Dreams*.

Ze debuteerde als 1e Madrigalist in Puccini's *Manon Lescaut* bij De Nationale Opera in het kader van het Young Artist-programma. Meteen daarna volgde haar internationale roldebuut als Mimi in Puccini's *La Bohème* in het Grand Théâtre de Luxembourg. Ze trad op tijdens de NTR ZaterdagMatinee-serie in Het Concertgebouw als Rad van Fortuin Vrouw in Frederick Delius' *A Village to Romeo and Juliet*, das Mädchen in Schrekers *Die Gezeichneten* en Anna in Verdi's *Nabucco*.

Recent speelde ze haar roldebuut als Ellen Orford in een spectaculaire buitenproductie van Brittens *Peter Grimes* op het Friese wad. Ook deed ze de nieuwjaarsconcerttour en een tv-uitzending van Beethovens *9e Symfonie* met het Residentie Orkest en zong ze Verdi's *Messa da Requiem*. Naast de wereldpremière van Alissa Firsova's Lieder der Welt zong ze de *Vier letzte Lieder* van Strauss met het Camerata RCO in het Muziekgebouw aan 't IJ.

Seizoen 22/23 markeert Jeannettes terugkeer naar de ZaterdagMatinee in de rollen van Pani Pásková & Chocholka in Janáček's *Het sluwe vosje* en de Nieuwjaarsconcerttour met het NNO. Ze zal Beethovens *9e symfonie* uitvoeren in Nijmegen en haar debuut maken in Mendelssohns *Elías* in Tivoli Vredenburg. Jeannette is een ontvanger van de Bayreuth Stipendium Prijs 2018, uitgereikt aan een veelbelovende jonge kunstenaar door het Nederlands Wagner Genootschap. Ze was onlangs één van de finalisten van de inaugurele By Voice Alone Competition in Londen.



MARTIJN CORNET

Bariton Martijn Cornet (1982) studeerde bij Maarten Koningsberger aan het Conservatorium van Amsterdam. Na zijn bachelor studeert hij verder bij Operastudio Nederland.

Op zijn 23ste maakt Cornet zijn debuut bij de ZaterdagMatinee als boerenpummel Masetto in Mozarts *Don Giovanni*. Hij zingt negen maanden in Theater an der Wien in Wenen waarna hij acht jaar deel uitmaakt van het vaste zangers-ensemble bij het Aalto Theater in Essen, onder andere in de rol van Graaf Almaviva in *Le Nozze di Figaro*, Papageno in *Die Zauberflöte*, Guglielmo in *Così fan tutte*, Harlekin in *Ariadne auf Naxos*, Moralès in *Carmen*, Baron Douphol in *La Traviata*, Dr. Falke in *Die Fledermaus*, Valentin in *Faust*, Barbier in *Die schweigsame Frau*, Pantalón in *L'amour des trois oranges*, Heerrufer in *Lohengrin*, Generaal von Rohnsdorff in *Die Czardasfürstin*, Kruschina in Smetana's *Die verkaufte Braut*, Pappacoda en Makkaronikoch in *Eine Nacht in Venedig*, Schaunard in *La Bohème* en Boswachter in Dvorak's *Rusalka*.

Bij De Nederlandse Opera was hij regelmatig te gast, onder meer als Padde in *Little Dog's Heart*, Le Crieur in *La Juive*, Patrocle in *Iphigénie en Aulide*, Cithéron en Un Satyre in Rameau's *Platée*, 2^e Walvisvaarder in *Legende* van Jan-Peter Wagemans en als He in *Theatre of the World* in een regie van Pierre Audi.

Zijn concertrepertoire omvat werken als Kurt Weill's *Berliner Requiem*, Haydn's Paukenmesse, Schönberg's *A Survivor from Warsaw*, Brahms' *Ein deutsches Requiem*, het *Requiem* van Fauré and de Passies van Bach, die hij uitvoerde met orkesten als het Radio Kamerorkest, het Nederlands Kamerorkest, het Residentie Orkest en het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Ook gaf hij recitals in het Concertgebouw te Amsterdam, in hun Young Artists serie.



VU KAMERKOOR

Het VU-Kamerkoor uit Amsterdam bestaat al een halve eeuw. Het koor telt ruim dertig ambitieuze koorzangers: zowel jeugdig enthousiasme als wijze ervaring maken deel uit van de magische mix.

Deze variëteit zet zich voort in de programmakeuze, waarin ruimte is voor zowel stokoude als nagelnieuwe muziek, begeleid of a capella. Sinds september 2016 wordt het koor aangestuurd door de jonge en ambitieuze dirigent Krista Audere.

In recente projecten zong het VU-Kamerkoor onder andere met Capella Amsterdam in het Muziekgebouw, trad op bij het Dwarslopersfestival en Klassifest en zong begeleid door harp of orkest werken van Bach (*Magnificat*), Händel (*Dixit Dominus*) en Britten (*A Ceremony of Carols*). Bij het 50-jarig jubileum in 2018 hebben vier componisten, waaronder Merlijn Twaalfhoven, een compositie gemaakt gebaseerd op de toekomstvisioenen van de koorleden. Met componist Joep Franssens zette het koor diens *Harmony of the Spheres* op cd.



KAMERKOOR VENUS

Kamerkoor Venus is een Utrechts kamerkoor met een vaste bezetting van 30 zangers. Sinds 2016 zingen we onder de bezielde leiding van Krista Audere. Venus heeft zich gespecialiseerd in hedendaagse koormuziek, maar brengt ook oudere muziek op de planken. Regelmatig benaderen we componisten met het verzoek om nieuw werk te schrijven en bieden zo een podium voor de nieuwste muziek.

Twee maal per jaar geeft Venus concerten in Utrecht en Amsterdam of omgeving. We zingen vaak in een kerk, maar net zo lief in een parkeergarage, zwembad, museum of gevangenis. Venus is een vaste waarde in de kamerkoorserie van de Utrechtse Pieterskerk. Componisten die voor Venus schreven zijn onder andere: Evelin Seppar, Hans Koolmees, Lowell Dijkstra, Calliope Tsoupaki, Caroline Ansink, Daniël de Graaf, Carlos Micháns, Joost Kleppe, Nathalie Boogers, Michael Fletcher, Roel van Oosten, Astrid Kruisselbrink, Florian J. de Backere en Mark van Platen.

Voorheen stond Venus onder leiding van Bruno de Greeve, Daniel Reuss, Peter Dijkstra, Gijs Leenaars en Rob Vermeulen.

COLOPHON & DANK

Fotografie: Marleen Dalhuijsen, Merlijn Doomernik, Karina Kaminska en Sarah Wijzenbeek;
Tekst: Marleen Schuijjer en Bram Verkerke;
Vertaling (bron): eduardvh.home.xs4all.nl/REQM-prt.pdf;
Ontwerp: Chantal Bekker & Rob Krijgsman; **Dank:** Rienk Bakker, Hans van Beelen, Béni Csillag, Jacobus den Herder en Revy Karssen.

KRISTA AUDERE

De Letse dirigente Krista Audere woont in Nederland en is momenteel de vaste dirigent van het VU-kamerkoor, Kamerkoor Venus en het Wagingse Studenten Koor; als gastdirigent treedt ze vaak op met het Nederlands Kamerkoor, het Groot Omroepkoor en Cappella Amsterdam.

In 2021 won Krista de Eric Ericson Award. In het seizoen van 2022/2023 werkt Krista samen met het RIAS kamerkoor, het Staatskoor Latvija, het Zweeds Radiokoor, het MDR Leipzig Radiokoor, het Beiers Radiokoor, het Helsinki Kamerkoor, het Deens Nationaal Vocaal Ensemble, het Choeur de Radio France en de BBC Singers.

Krista Audere (1989) behaalde in 2009 haar diploma aan de Riga Dom koorschool, waar ze zich bewaamde als koordirigent en koorzanger. Hierna behaalde ze haar Bachelor koordirectie aan de Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music, terwijl ze zich tevens muzikaal ontwikkelde aan de Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst in Stuttgart. In 2016 behaalde ze cum laude haar Master koordirectie aan het Conservatorium van Amsterdam. Als zangeres werkte zij samen met het Lets Radiokoor en Cappella Amsterdam.



SCHOLTES & JANNSENS

Lestari Scholtes (1984) en Gwylim Janssens (1985) vormen sinds 2003 een pianoduo. Vandaag de dag worden zij erkend als één van de meest veelbelovende pianoduo's van hun generatie. Hun debuut in Carnegie Hall in mei 2009 werd geprezen als 'het hadden net zo goed 25 of 30 vingers kunnen zijn, zo groots en samengesmolten was hun klank. Subliem duo in topvorm'.

Beide pianisten begonnen hun opleiding in de Jong Talent Klas van het Brabants Conservatorium bij Ton Demmers. Lestari volgde haar Bachelor- en Masteropleiding aan het Conservatorium van Amsterdam bij Jan Wijn; Gwylim rondde zijn Bachlofase af aan het Fontys Conservatorium bij Ton Demmers en volgde zijn Masteropleiding aan het Codarts Conservatorium bij Bart van de Roer. Als pianoduo studeerden zij bij het vermaarde pianoduo Gil Garburg en Sivan Silver aan de Hochschule für Musik, Theater und Medien in Hannover.

Het duo staat bekend om zijn betoverende klank, zeer hoogstaande technische behendigheid en hun intense en energieke optredens. Dit heeft hen concerten door heel Europa en daarbuiten opgeleverd. Hun concerten zijn zowel in het binnen- als buitenland uitgezonden op televisie en radio, waaronder Radio 4, BBC 3, Kol Hamusica (Israëlische radio) en Klara. Ook traden zij op met orkesten als het Residentie Orkest, het Brabants Orkest, Sinfonia Rotterdam en het Israel Symphony Orchestra.

Het duo was winnaar van onder meer het prestigieuze Vriendenkrans Concours, het Concours Musical de France, het Internationale Kamermuziek Concours Almere 2009 en IBLA Grand Prize International Music Competition en werd in 2010 uitgeroepen tot Radio 4 Talent van het Jaar. Lestari en Gwylim zijn juryleden bij de jaarlijkse IBLA Grand Prize International Music Competition te Sicilië, Italië.

Het duo is initiatiefnemer en artistiek leider van het jaarlijkse Pianoduo Festival Amsterdam, dat in oktober 2017 zijn eerste lustrum beleefde. Daarnaast zijn zij artistiek leiders van het Kamermuziekfestival Schoorl.

MEDE MOGELIJK DANKZIJ



PLOUM Consultancy, advies in ICT